

числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, можуть бути використані як докази в суді виключно у таких випадках: 1) якщо в такому допиті участь брав захисник; 2) коли перебіг та результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що після введення у нашої державі правового режиму воєнного стану суб'єкт законотворчості змушений був встановити деякі обмеження прав і свобод особи, затриманої за вчинення злочину, порівняно з тими, які діяли у мирний час. Водночас аналіз внесених змін та доповнень до КПК України свідчать, що існуючі гарантії прав і свобод особи, затриманої за вчинення злочину, в умовах дії в Україні правового режиму *воєнного стану* забезпечують надійний захист її правового статусу.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Закон України від 27 липня 2022 року № 2462-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2462-20#Text>.

Олександр ШУМЕЙКО,
старший викладач кафедри психології
та педагогіки Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЗРІЛОЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Починаючи з періоду після завершення Першої та Другої світових війн, активізація гуманістичних тенденцій світової спільноти, політиків, науковців зі сфери суспільно-політичних наук стабільно спрямовані на вирішення проблеми дотримання й дослідження прав людини. Цілком зрозуміло, що поняття дотримання прав людини постійно перебуває в площині вивчення юриспруденції та філософії права, в тому числі і в Україні. У рамках усіх існуючих правових концепцій вчені і практики завжди виявляли жвавий інтерес до тих чи інших аспектів дотримання прав людини. Посилання на права людини, явно або опосередковано, але присутні в будь-якій концепції права, розкривають їх зміст і практичні наслідки, які іноді залишаються завуальованими в побудовах більш загального характеру [1]. На перший

погляд, значна частина теорії права будується на базовій концепції прав людини. У філософії і психології – право більше підпадає під категорію імперативно-атрибутивних психічних переживань особистості. Прикладною психологією право трактується як специфічна система соціальних зв'язків через взаємні права та обов'язки людей. У цілому ці взаємні права та обов'язки повинні бути збалансованими та спрямованими на забезпечення реалізації інтересів кожного учасника правової взаємодії, тобто кожної особистості. З позиції соціальної психології як науки більше враховується існування права в системі суспільних відносин, що дозволяє поєднувати свободу одного зі свободою іншого так, щоб кожна особистість у розумних межах мала свою індивідуальну свободу [4, с. 254]. При цьому імперативна складова "правових" переживань у кожного індивіда регламентується власним набором атрибутів, а обов'язковість дотримання прав і свобод інших людей обумовлена притягненням до відповідальності в разі їх ігнорування чи порушення. У практичній психології вирішальне значення мають мотиви й задоволення потреб власне особистості, а не само собою виконання відповідних обов'язків через загрозу покарання або суспільного осуду. У практичному плані в психології основна увага завжди буде зосереджена не на категорії «права людини», а на специфічній категорії «права особистості» [5, с. 128]. Зокрема, якщо перейти до конкретики, психологічні права особистості яскраво виявляються у наступних пунктах:

- іноді бути готовим ставити себе на перше місце при взаємодії з іншими людьми;
- просити про допомогу, в тому числі й про емоційну, в інших людей;
- протестувати проти несправедливого поводження або критики;
- мати право на власну думку та особистісні переконання;
- мати право робити помилки доти, доки не буде знайдено власний шлях до вирішення;
- мати право не втручатися та залишати людям вирішувати власні проблеми самим;
- говорити «ні, дякую», «вибачте, але ні»;
- право не звертати увагу на поради тих, які оточують, і керуватися своїми власними почуттями;
- мати право побути одному, навіть за умови, якщо інші прагнуть вашої уваги чи вашого втручання;
- право орієнтуватися на свої власні почуття, незалежно від того, чи розуміють вас присутні;
- право у будь-який момент часу змінювати свої рішення та обирати інший спосіб дій;
- право на зміну попередніх домовленостей, які вас не влаштовують;
- право не бути бездоганим на 100% для інших.
- підкорятися думці більшості, слідувати за натовпом;

- мати право не любити та не поважати людей, які бажають спричинити вам шкоду;
- не демонструвати симпатію тим людям, які вам неприємні;
- право не перепрошувати в інших за те, що ви є самим собою;
- право не виснажувати свої сили заради інтересів сторонніх людей;
- право не почуватися винним за свої бажання;
- право не миритися з фактом перебування в незручній або неприємній для вас ситуації;
- право не жертвувати своїм внутрішнім світом заради будь-кого;
- право не зберігати стосунки, які стали для вас образливими або неприйнятними;
- право не робити більше, ніж вам дозволяє ваш час;
- право не виконувати щось, якщо ви насправді не здатні, або не можете зробити;
- право на недотримання нерозумних вимог з боку інших;
- право не віддавати те, що вам насправді не хочеться віддавати комусь;
- право не нести на собі тягар провини іншого або провину за неправильну поведінку іншої людини;
- право не відмовлятися від власного «Я» заради когось або чогось.

Тож в контексті психологічної науки наразі простежуються певні відмінності від філософського та суто юридичного розуміння й практичного тлумачення таких понять як «права людини» і «права особистості». Ці наявні відмінності потребують подальших спільних дослідницьких зусиль як науковців-психологів, так і правників, філософів, а також зусиль представників інших суспільно-політичних наук.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. *Урядовий кур'єр*. 2010. № 215.
2. Кучинська І. О. Громадянське виховання в Україні: минулий досвід та сучасні потреби : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : видавець ПП Зволейко Д. Г., 2015. 112 с.
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: закон України від 17 липня 1997 року. *Офіційний вісник України*. 1997. № 29.
4. Особистість у розвитку : психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 430 с.
5. Савчин М. Моральна сфера особистості та її сутнісні визначення. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1 (85). С. 149–162.